

OBSAH

Úvod	5
I. Radličné pluhy (doc. Ing. M. Friedman, CSc.)	7
1. Orba radličným pluhem	7
1.1. Vlastnosti a charakter půd zpracovávaných mechanizačními prostředky	7
1.1.1. Druh půdy	7
1.1.2. Typ půdy	8
1.1.3. Vlhkost	8
1.1.4. Štěrkovitost	8
1.1.5. Struktura	8
1.1.6. Humóznost	8
1.1.7. Celková hloubka	9
1.1.8. Soudržnost	9
1.1.9. Hustota	9
1.2. Teorie práce klínu v půdě	9
1.2.1. Deformační jevy vyvolané pohybem klínu v půdě	9
1.2.2. Silové poměry při pohybu klínu v půdním prostředí	15
1.2.3. Síla potřebná k zatlačení klínu do půdy ve svislém směru	18
1.3. Pracovní části pluhu, definice základních pojmů	20
1.4. Agrotechnické požadavky na orbu radličným pluhem	21
1.5. Rozdělení pluhů	21
2. Orební těleso a jeho části	22
2.1. Druhy radlic a jejich použití	22
2.2. Geometrické závislosti u radličného orebního tělesa	23
2.2.1. Překlápění skývy	23
2.2.2. Maximální zahloubení orebního tělesa	24
2.2.3. Mezní hodnota úhlu překlápění skývy	25
2.2.4. Profil brázdy	26
2.3. Charakteristické veličiny činné části orebního tělesa	26
2.3.1. Vliv tvaru pracovního povrchu radlice na její pracovní možnosti	26
2.3.2. Způsoby vytváření pracovního povrchu radlic	27
2.3.3. Průběh změny úhlu γ ve funkci výšky h radlice	27
2.3.4. Výpočet velikosti úhlu γ pro kulturní radlice	29
2.3.5. Řídící křivka	31
2.3.6. Výpočet minimálního poloměru $R_{\min}$	32
2.3.7. Výpočet maximálního poloměru $R_{\max}$	33
2.3.8. Vyložení řídicí křivky, umístění řídicí křivky	34
2.4. Znázornění pracovního povrchu radlice	34
2.4.1. Postup kreslení	34
2.4.2. Šablonové křivky	36
2.4.3. Rozvinutá plocha pracovního povrchu	36
2.4.4. Pracovní povrch šroubové radlice	37
2.5. Hodnocení pracovních možností radlic	38

2.5.1.	Obecná hlediska hodnocení	38
2.5.2.	Profilograf	39
3.	<u>Předradlička</u>	40
3.1.	Funkce předradličky, geometrické závislosti	40
3.2.	Charakteristické veličiny pracovního povrchu předradličky	40
3.3.	Znázornění pracovního povrchu předradličky	41
4.	<u>Krojidlo</u>	42
4.1.	Nožové krojidlo, schéma, rozměry	43
4.2.	Výpočet zahlubovací síly u nožového a čepelového krojidla	44
4.3.	Kotoučové krojidlo, základní hypotéza pohybu kotouče	45
4.4.	Podmínky zatlačování rostlinných zbytků kotoučovým krojidlem	46
4.5.	Výpočet velikosti zátěže potřebné k udržení kotoučového krojidla v půdě	47
4.6.	Síla potřebná k tažení kotoučového krojidla	48
5.	<u>Podrývák</u>	50
6.	Orební odpor	50
7.	Orba zvýšenou rychlostí	52
7.1.	Problematika rychloroby z agrotechnického hlediska	53
7.2.	Charakteristické veličiny pracovního povrchu radlic pro orbu zvýšenou rychlostí	54
II.	Stroje pro zpracování půdy s otáčejícími se pracovními orgány (doc. Ing. M. Friedman, CSs.)	56
1.	<u>Stroje s talířovými pracovními orgány</u>	56
1.1.	Úvod, popis práce talíře	56
1.2.	Kinematika talíře	58
1.2.1.	Rychlost otáčení talíře	58
1.2.2.	Rychlost bodu na obvodu talíře	59
1.2.3.	Řezná rychlost talíře	60
1.2.4.	Pojezdová (pracovní) rychlost	60
1.3.	Geometrické závislosti talíře	61
1.3.1.	Základní rozměry talíře	61
1.3.2.	Maximální zahloubení talíře	63
1.4.	Hlavní technické údaje strojů s talířovými pracovními orgány	64
2.	<u>Stroje s poháněnými rotačními pracovními orgány</u>	65
2.1.	Agrotechnická a provozně ekonomická hlediska	65
2.2.	Geometrické a kinematické závislosti u pracovního orgánu s horizontální osou rotace kolmou na směr jízdy	66
2.2.1.	Dráha břitu nože	66
2.2.2.	Záběr jednoho nože, tloušťka skývy	67
2.2.3.	Rychlost nože při řezání	68
2.2.4.	Zrychlení nože při řezání	69
2.3.	Maximální zahloubení pracovního orgánu s horizontální osou rotace kolmou na směr jízdy	70
III.	Stroje pro zpracování půdy před setím, sázením a mezi řádky (doc. Ing. M. Friedman, CSc.)	72
1.	<u>Kultivátory</u>	72
1.1.	<u>Kypřiče</u>	72
1.1.1.	Radličky kypřičů	73
1.1.2.	Rozrušení půdy kypřícími radličkami	74
1.1.3.	Rozmístění radliček na rámu kypřiče	75

1.1.4.	Silové poměry u kypřiče	76
1.2.	Plečky	77
1.2.1.	Radličky pleček	77
1.2.2.	Řezání kořenů plecemi radličkami	78
1.2.3.	Závěsy plecí radliček	79
1.2.4.	Podmínka zahlubování radliček připojených k jednokloubovým závěsům	81
1.2.5.	Podmínka zahlubování radliček připojených k paralelogramovým závěsům	82
1.2.6.	Řízení nesených pleček	83
1.3.	Hrobkovače	85
2.	Prosekávače a jednotiče	85
2.1.	Práce rotačního prosekávače	86
2.2.	Práce kývavého prosekávače	88
2.3.	Automatické jednotiče	89
2.3.1.	Dotykové hmatače	89
2.3.2.	Bezdotykové hmatače	91
3.	Brány	92
3.1.	Rozdělení bran a jejich použití	92
3.2.	Hřbové brány	93
3.2.1.	Rozmístění hřebů na rámu, rozměry hřebů	94
3.2.2.	Silové poměry u bran	95
3.3.	Kývavé brány	96
3.3.1.	Rozbor relativního pohybu	96
3.3.2.	Rozbor absolutního pohybu hřebů	98
3.3.3.	Drcení hrud kývavými branami	99
4.	Smyky	100
4.1.	Rozdělení smyků a jejich použití	100
4.2.	Rozbor práce hladkého smyku	101
4.2.1.	Podmínka zatlačování hrudek	102
4.2.2.	Podmínka přepadávání půdních částic	102
5.	Válce	103
5.1.	Rozdělení válců a jejich použití	103
5.2.	Působení válce na půdu	105
5.3.	Odpor půdy proti stlačení	106
5.4.	Rozbor práce hladkého válce	106
5.4.1.	Vliv průměru válce na vznik půdního valu	106
5.4.2.	Stlačení půdy válcem v závislosti na jeho konstrukčních parametrech	107
5.4.3.	Valivý odpor hladkého válce	109
6.	Stroje na odstraňování kamenů z polí	110
6.1.	Sběrače kamenů	110
6.2.	Drtiče kamenů	111
IV.	Stroje na hnojení (doc. Ing. J. Páltik, CSc.)	114
1.	Rozmetadla hnoje a kompostů	114
1.1.	Dopravní – podávací ústrojí	116
1.2.	Rozmetací ústrojí	117
1.2.1.	Bubnové rozmetací ústrojí	117
1.2.2.	Lopátkové rozmetací ústrojí	120
1.2.3.	Cepové rozmetací ústrojí	120
1.2.4.	Jiné způsoby rozmetání hnoje a kompostů	120
1.3.	Příklad konstrukčního řešení rozmetadla	121

1.4.	Kontrola kvality práce	121
2.	Rozmetadla tuhých průmyslových hnojiv	121
2.1.	Vlastnosti tuhých průmyslových hnojiv	122
2.2.	Rozmetací ústrojí	123
2.2.1.	Odstředivá rozmetací ústrojí	123
2.2.2.	Vyhrnovací rozmetací ústrojí	130
2.2.3.	Pneumatická rozmetací ústrojí	132
2.3.	Kontrola kvality práce	135
3.	Stroje na hnojení kapalnými hnojivy	135
3.1.	Vlastnosti kapalných hnojiv	135
3.2.	Stroje na hnojení beztlakými nebo nízkotlakými hnojivy	136
3.3.	Stroje na hnojení čpavkem	138
3.4.	Kontrola kvality práce	140
V.	5 Stroje na setí (doc. Ing. J. Páltik, CSc.)	141
1.	Vlastnosti semen a agrotechnické požadavky na secí stroje	141
2.	Způsoby setí	142
3.	Části secího stroje, technologický proces setí	143
4.	Skříň na osivo	144
5.	Výsevní ústrojí	144
5.1.	Výsevní ústrojí na řádkové setí	144
5.1.1.	Válečkové výsevní ústrojí	144
5.1.2.	Hrotové výsevní ústrojí	147
5.1.3.	Odstředivé výsevní ústrojí	147
5.1.4.	Pneumatické výsevní ústrojí	149
5.1.5.	Kartáčové výsevní ústrojí	150
5.2.	Výsevní ústrojí na přesné setí	151
5.2.1.	Kotoučové výsevní ústrojí	152
5.2.2.	Lžičkové výsevní ústrojí	158
5.2.3.	Bubnové výsevní ústrojí s pneumatickým přetlakovým přidržováním semen	159
6.	Semenovody	160
7.	Výsevní botky	161
7.1.	Radličkové výsevní botky	161
7.2.	Kotoučové výsevní botky	162
7.3.	Talířové výsevní botky	163
7.4.	Síly působící na výsevní botku	164
8.	Ostatní ústrojí secích strojů	165
9.	Uspořádání pracovních ústrojí secích strojů	165
10.	Hodnocení kvality práce secích strojů	167
10.1.	Kontrola kvality práce výsevních ústrojí na řádkové setí	167
10.2.	Kontrola kvality práce secích strojů na přesný výsev	168
VI.	Sázecí a přesazovací stroje (doc. Ing. M. Friedman, CSc.)	170
1.	Sázeče brambor	170
1.1.	Vlastnosti bramborové sadby	170
1.2.	Požadavky na sázeče brambor	171
1.3.	Rozhrnovací radlice	171
1.4.	Sázecí mechanismy	172
1.4.1.	Poloautomatické sázecí mechanismy	173
1.4.2.	Automatické sázecí mechanismy	174

1.4.3.	Činnost kotoučového sázecího ústrojí s přidržovačem	178
1.5.	Zahrnovací tělesa	183
1.6.	Celková stavba automatických sázecích strojů	186
2.	Stroje na přesazování sazenic	187
2.1.	Vlastnosti sazenic	187
2.2.	Požadavky na přesazovací stroje	188
2.3.	Vysazovací ústrojí	188
2.3.1.	Kotoučové vysazovací ústrojí s pružnými kotouči	188
2.3.2.	Kotoučové vysazovací ústrojí s kapsami	190
2.3.3.	Kotoučové vysazovací ústrojí s přidržovacími prsty	190
2.3.4.	Kotoučové vysazovací ústrojí se speciálními chapadly	191
2.3.5.	Kotoučové vysazovací ústrojí se dvěma horizontálními kotouči	191
2.3.6.	Kotoučové vysazovací ústrojí s horizontálním kotoučem a s doplňkovým brzdícím zařízením	192
2.3.7.	Pásové vysazovací ústrojí	193
2.3.8.	Pásové vysazovací ústrojí s prutovou clonou	194
2.3.9.	Vysazovací ústrojí s dopravním řetězem ve vysazovací trubce	194
VII.	Stroje na ochranu rostlin (doc. Ing. J. Páltik, CSc.)	196
1.	Chemická ochrana	197
1.1.	Vlastnosti chemických prostředků a pracovní postupy	197
2.	Postřikovače	199
2.1.	Vlastnosti kapek a jejich vliv na ochranářský zásah	199
2.2.	Hlavní části postřikovačů	201
2.2.1.	Zařízení na plnění nádrží	201
2.2.2.	Zásobní nádrže	203
2.2.3.	Čerpadla a filtry	204
2.2.4.	Rozptylovače – trysky	206
2.2.5.	Postřikovací rámy	214
2.2.6.	Rozvodné a regulační prvky	220
2.2.7.	Pracovní schéma klasického postřikovače	221
3.	Rosiče	222
4.	Zmlžovače	225
5.	Poprašovače	227
6.	Jiné metody aplikace chemických ochranných prostředků	228
7.	Kontrola kvality práce strojů na ochranu rostlin	229
7.1.	Kontrola nastavení dávky	229
7.2.	Kontrola příčné nerovnoměrnosti	230
VIII.	Kombinované stroje na pěstování rostlin (doc. Ing. J. Páltik, CSc.)	231
1.	Kombinované stroje na přípravu půdy	232
1.1.	Kombinované stroje spojující základní a předsetovou přípravu půdy	232
2.	Kombinované stroje spojující dvě a více operací týkajících se přípravy půdy, setí, hnojení a aplikace pesticidů	234
3.	Zhodnocení kombinovaných strojů	236
IX.	Stroje na sklizeň brambor (doc. Ing. M. Friedman, CSc.)	237
1.	Problematika sklizně, použité stroje	237
2.	Stroje na odstraňování bramborové natě	238
3.	Vyorávací radlice	239

3.1.	Konstrukce vyorávacích radlic	239
3.2.	Podmínka vyhovující práce vyorávací radlice	239
3.3.	Vliv tvaru radlice na množství vyorané půdy	241
4.	Mechanismy k separaci půdy od hlíz	242
4.1.	Prutové prosévací dopravníky	242
4.1.1.	Průměrná úhlová rychlost natřásacích kol	243
4.1.2.	Podmínky natřásání materiálu	243
4.1.3.	Výpočet potřebné rychlosti dopravníku pro natřásání	245
4.1.4.	Účinná délka prosévacího dopravníku	245
4.2.	Kývavé rošty	248
4.3.	Rotační rošty	249
4.4.	Prosévací bubny	249
5.	Mačkácí válce	250
5.1.	Funkce mačkáčích válců	250
5.2.	Základní kinematické a geometrické závislosti při letu částic směsi	251
6.	Mechanismy k separaci hlíz a příměsí	252
6.1.	Mechanismy k separaci rostlinných příměsí od hlíz	253
6.2.	Pásové rozdužovadlo (překulovač)	254
6.2.1.	Činnost pásového rozdužovadla	255
6.2.2.	Výpočet sklonu pásového rozdužovadla	257
6.2.3.	Pracovní délka pásového rozdužovadla	257
6.3.	Mechanismy k separaci kamenů a hrud od hlíz (rozdužovadla)	258
7.	Celková schémata strojů na sklizeň brambor	262
X.	Stroje na sklizeň cukrovky (doc. Ing. J. Páltik, CSc.)	266
1.	Charakteristika materiálu a pracovních podmínek	266
2.	Přehled způsobů sklizně a agrotechnické požadavky	267
3.	Ořezávání bulev	269
3.1.	Hmatače	270
3.1.1.	Bubnový hmatač	271
3.1.2.	Plazový hmatač	275
3.2.	Ořezávací nože	277
3.2.1.	Nože bez relativního pohybu vzhledem k rámu	277
3.2.2.	Nože s relativním pohybem vzhledem k rámu	279
3.3.	Podmínky práce ořezávacího ústrojí	280
3.3.1.	Silový účinek ořezávací jednotky na bulvu	280
3.3.2.	Vzájemná poloha nože a hmatače	283
3.3.3.	Sladění vlastností ořezávacího ústrojí a porostu	285
3.3.4.	Dynamické poměry u ořezávací jednotky	286
3.4.	Příklady řešení ořezávacích ústrojí	288
4.	Vyorávání bulev	290
4.1.	Vyorávací tělesa	290
4.1.1.	Vyorávací tělesa bez relativního pohybu ve vztahu k rámu	291
4.1.2.	Vyorávací tělesa s relativním pohybem ve vztahu k rámu	291
4.2.	Ústrojí na čištění a dopravu bulev	294
4.2.1.	Prutové dopravníky	296
4.2.2.	Papřsková kola	296
4.2.3.	Válce se šroubovicemi na povrchu	296
4.2.4.	Rotační rošty	298
4.3.	Ostatní ústrojí u vyorávačů	298

5.	Uspořádání pracovních ústrojí strojů na sklizeň cukrovky	300
5.1.	Ořezávače	300
5.2.	Vyorávače bulev	302
5.3.	Kombinované stroje	302
6.	Stroje na sklizeň krmné řepy	303
7.	Hodnocení kvality práce strojů na sklizeň cukrovky	304
XI.	Stroje pro sklizeň pícnin (prof. Ing. K. Neubauer, CSc.)	305
1.	Charakteristika sklizňových podmínek, porostu a pícní hmoty (biomasy)	305
2.	Přehled sklizňových pracovních postupů, strojů a operací	306
3.	Žací stroje	310
3.1.	Agrotechnické požadavky na žací stroje	310
3.2.	Rozdělení žacích strojů	311
3.3.	Principy řezu	312
3.3.1.	Řez s oporou	312
3.3.2.	Řez bez opory	313
3.4.	Žací stroje lištové	313
3.4.1.	Typy žacích lišt	314
3.4.2.	Konstrukční části žacích lišt	317
3.4.3.	Hnací mechanismus kosy	319
3.4.4.	Kinematika žací lišty	322
3.4.5.	Grafické zjišťování rychlosti pohybu kosy do řezu	327
3.4.6.	Ohyb stébel a výška strniště	330
3.4.7.	Měrné zatížení aktivního břitu nože kosy	337
3.4.8.	Přikon potřebný k pohonu kosy	339
3.5.	Žací stroje rotační	339
3.5.1.	Žací stroje rotační nožové	339
3.5.2.	Kinematika rotujících žacích nožů	341
4.	Stroje k ošetření pokosů a rozprostřené píce	346
4.1.	Agrotechnické požadavky na stroje k ošetření pokosů a rozprostřené píce	347
4.2.	Čechrače píce	348
4.3.	Mačkače píce	348
4.4.	Děliče	351
4.4.1.	Naklání rostlin pasivním děličem	353
4.4.2.	Režim práce aktivního kuželového děliče	354
4.5.	Přiháněče	355
4.5.1.	Kinematika přiháněče	357
4.5.2.	Účinnost přiháněče	360
4.5.3.	Nastavení přiháněče a režim jeho práce	363
4.6.	Příčné šnekové dopravníky	366
4.6.1.	Technické údaje šnekových dopravníků	368
4.7.	Mačkácí ústrojí	369
4.7.1.	Podmínka vtahování materiálu válci	369
4.7.2.	Rychlost otáčení válců	371
4.8.	Sběrací ústrojí	372
4.8.1.	Kinematika bubnového sběracího ústrojí	374
4.9.	Obraceče-shrnovače píce	378
4.9.1.	Kinematika rotorového obraceče a shrnovače	381
5.	Sklízecí řezačky (doc. Ing. F. Ptáček, CSc.)	385
5.1.	Agrotechnické požadavky na sklízecí řezačky	385

5.2.	Rozdělení sklízecích řezaček	387
5.3.	Samojízdné sklízecí řezačky	387
5.3.1.	Teorie bubnového řezacího ústrojí	391
5.3.2.	Teorie dopravního ústrojí – metače	397
5.3.3.	Energetická bilance sklízecí řezačky	399
5.4.	Porovnání nožových a cepových řezaček (sklízečů)	400
6.	Sběrací návěsy, přívěsy a vozy	400
6.1.	Agrotechnické požadavky na sběrací návěsy a vozy	401
6.2.	Rozdělení sběracích návěsů, přívěsů a vozů	403
6.3.	Traktorové sběrací návěsy	404
6.4.	Traktorové sběrací krmné návěsy	406
6.5.	Samojízdné sběrací vozy	407
7.	Sběrací lisy	408
7.1.	Agrotechnické požadavky na sběrací lisy	409
7.2.	Rozdělení sběracích lisů	410
7.3.	Traktorové návěsné vysokotlaké sběrací lisy	411
7.3.1.	Teoretický rozbor pracovního procesu pístového lisu	413
7.3.2.	Výpočet vázacího ústrojí	418
7.4.	Traktorové návěsné svinovací sběrací lisy	419
7.5.	Traktorové návěsné sběrací lisy na velké hranolovité balíky	420
XII.	Stroje pro sklizeň obilnin (prof. Ing. K. Neubauer, CSc.)	422
1.	Charakteristika sklizňových podmínek, porostů a obilní hmoty	422
2.	Přehled sklizňových pracovních postupů, strojů a operací	424
3.	Sklízecí mlátičky	427
3.1.	Agrotechnické požadavky na sklízecí mlátičky	428
3.2.	Rozdělení sklízecích mlátiček	429
3.3.	Hlavní části a technologický proces samojízdné sklízecí mlátičky	430
3.4.	Zvedače klasů	433
3.4.1.	Nastavení a práce zvedačů klasů	434
3.5.	Mlátičí ústrojí	435
3.5.1.	Fyzikální základy výmlatu	435
3.5.2.	Typy a pracovní proces mlátičího ústrojí	437
3.5.3.	Silové a energetické ukazatele práce mlátičího ústrojí	440
3.5.4.	Hmotnostní průtok a hlavní technické údaje mlátičího ústrojí	445
3.5.5.	Seřízení mlátičího ústrojí	448
3.6.	Vytrásadlo	449
3.6.1.	Typy a pracovní proces vytrásadla	449
3.6.2.	Základní rovnice separace	454
3.6.3.	Hlavní technické údaje dvouklikového klávesového vytrásadla	456
3.7.	Čistidlo	457
3.7.1.	Typy a pracovní proces čistidla	458
3.7.2.	Teoretické základy práce plochých kývajících sít	460
3.7.3.	Hlavní technické údaje a seřízení čistidla	479
3.8.	Samojízdné sklízecí mlátičky s axiálním integrovaným mlátičím a separačním ústrojím	482
XIII.	Stroje na sklizeň kukuřice na zrno (doc. Ing. J. Jech, CSc.)	485
1.	Charakteristika podmínek při sklizni	485
1.1.	Agrofyzikální vlastnosti kukuřice	485
1.2.	Technologie sklizně kukuřice	487

2.	Stroje a pracovní postupy při sklizni kukuřice	488
2.1.	Rozdělení pracovních postupů a operací při sklizni	488
2.2.	Stroje a zařízení používané při sklizni	488
3.	Sklizňové stroje	489
3.1.	Agrotechnické požadavky na stroje pro sklizeň kukuřice	490
3.1.1.	Agrotechnické požadavky na adaptéry k odlamování palic pro obilní sklízecí mlátičky	490
3.1.2.	Agrotechnické požadavky na adaptéry pro odlamování palic k řezačkám	491
3.1.3.	Agrotechnické požadavky na sklízecí kukuřice	491
3.2.	Rozdělení strojů na sklizeň kukuřice	491
3.2.1.	Upravené obilní sklízecí mlátičky s odlamovacím adaptérem	491
3.2.2.	Sklízecí řezačky s odlamovacím adaptérem	492
3.2.3.	Speciální sklízecí kukuřice	492
3.3.	Konstrukční řešení hlavních strojů pro sklizeň kukuřice na zrno	493
3.3.1.	Adaptéry na odlamování palic	493
3.3.2.	Úpravy ústrojí obilní sklízecí mlátičky pro sklizeň kukuřice na zrno	494
3.3.3.	Úpravy sklízecích řezaček	497
3.3.4.	Konstrukční řešení samojízdných sklízecí kukuřice	497
3.3.5.	Nastavení ústrojí sklízecí mlátičky a sklízecí na kvalitní sklizeň a výmlat kukuřice	500
3.4.	Teoretický rozbor činnosti mechanismů strojů na sklizeň kukuřice	502
3.4.1.	Děliče a řetězové dopravníky	502
3.4.2.	Žací ústrojí	504
3.4.3.	Řezací ústrojí	506
3.4.4.	Odlamovací ústrojí	507
3.4.5.	Odlisťovací ústrojí	511
XIV.	Stroje na sklizeň pšavných rostlin (doc. Ing. J. Jech, CSc.)	515
1.	Charakteristika podmínek při sklizni lnu	515
1.1.	Agrofyzikální vlastnosti lnu	515
1.2.	Kvalita sklizeného produktu a význam ztrát	516
1.3.	Technologie sklizně lnu	517
2.	Stroje a pracovní postupy při sklizni lnu	517
2.1.	Rozdělení pracovních postupů a operací při sklizni	517
2.2.	Stroje a zařízení používané při sklizni	519
2.3.	Agrotechnické požadavky	520
2.3.1.	Agrotechnické požadavky na kombinovaný sklízecí lnu	520
2.3.2.	Agrotechnické požadavky na obraceče roseného lnu	520
2.3.3.	Agrotechnické požadavky na mlátičku tobolek a vylušťovač	520
3.	Konstrukční řešení hlavních strojů pro sklizeň lnu	521
3.1.	Kombinovaný sklízecí lnu	521
3.2.	Mlátička – vylušťovač tobolek lnu	522
3.3.	Obraceč lnu	523
3.3.1.	Úpravy sběracích lisů pro sklizeň lnu	524
3.3.2.	Technika práce při sklizni lnu	525
3.4.	Teoretický rozbor činnosti ústrojí pro sklizeň lnu	526
3.4.1.	Trhací ústrojí	526
3.4.2.	Odkládací dopravník	535
3.4.3.	Svěrací dopravník	538
3.4.4.	Očesávací ústrojí	540
4.	Stroje na sklizeň konopí	542

XV.	Stroje na sklizeň chmele (doc. Ing. J. Jech, CSc.)	544
1.	Charakteristika podmínek při sklizni	544
1.1.	Agrofyzikální vlastnosti chmele	544
1.2.	Kvalita sklizeného produktu a význam ztrát	546
1.3.	Technologie sklizně chmele	547
2.	Stroje a pracovní postupy při sklizni chmele	548
2.1.	Rozdělení pracovních postupů a operací při sklizni	548
2.2.	Stroje a zařízení používané při sklizni	550
2.3.	Agrotechnické požadavky na stroj na česání chmele	552
3.	Konstrukční řešení strojů na sklizeň chmele	522
3.1.	Teoretický rozbor činnosti ústrojí na sklizeň chmele	555
3.1.1.	Podávací ústrojí	555
3.1.2.	Česací ústrojí	562
3.1.3.	Řezačka chmelových rév	566
3.1.4.	Rozbor činnosti dočesávacího ústrojí	567
3.1.5.	Čisticí ústrojí	569
XVI.	Stroje na sklizeň zeleniny (doc. Ing. J. Jech, CSc.)	573
1.	Charakteristika podmínek při sklizni	573
1.1.	Rozdělení zeleniny	573
1.2.	Agrofyzikální vlastnosti zeleniny	574
1.3.	Klimatickogeografické podmínky při sklizni, kvalita sklizeného produktu a význam ztrát	574
1.4.	Technologie sklizně zeleniny	
2.	Stroje a pracovní postupy při sklizni zeleniny	576
3.	Sklizňové stroje	577
3.1.	Agrotechnické požadavky na stroje pro sklizeň zeleniny	577
3.2.	Konstrukční řešení hlavních strojů na sklizeň zeleniny	578
3.2.1.	Mechanizační prostředky ulehčující ruční sklizeň	578
3.2.2.	Stroje na sklizeň košťálovin	580
3.2.3.	Stroje na sklizeň kořenové zeleniny	582
3.2.4.	Stroje na sklizeň luskovin	582
3.2.5.	Stroje na sklizeň listové zeleniny	586
3.2.6.	Stroje na sklizeň plodové zeleniny	586
3.2.7.	Stroje na sklizeň cibulové zeleniny	590
XVII.	Stroje na sklizeň ovoce (doc. Ing. J. Jech, CSc.)	593
1.	Charakteristika podmínek při sklizni	593
1.1.	Rozdělení ovoce a způsob pěstování	593
1.2.	Klimatickogeografické podmínky při sklizni	594
1.3.	Agrofyzikální vlastnosti ovoce	594
1.4.	Kvalita sklizeného produktu a význam ztrát	596
1.5.	Technologie sklizně ovoce	597
2.	Stroje a pracovní postupy při sklizni ovoce	597
2.1.	Rozdělení pracovních postupů a operací při sklizni	597
2.2.	Stroje a zařízení používané při sklizni	598
3.	Sklizňové stroje	598
3.1.	Agrotechnické požadavky	599
3.1.1.	Požadavky na stroje pro sklizeň zranitelného ovoce (jahody)	599
3.1.2.	Požadavky na stroje pro sklizeň středně zranitelného ovoce (jablka, švestky, třešně)	599

3.1.3.	Požadavky na stroje pro sklizeň nezranitelného ovoce (ořechy, mandle)	599
3.1.4.	Požadavky na stroje pro sklizeň vinné révy	599
3.1.5.	Požadavky na stroje pro sklizeň rybízu	600
3.2.	Konstrukční řešení hlavních strojů na sklizeň ovoce	600
3.2.1.	Pomůcky a stroje na ruční sklizeň	600
3.2.2.	Stroje na mechanizovanou sklizeň stromového ovoce	601
3.2.3.	Stroje na sklizeň ovoce ze země	607
3.2.4.	Stroje na sklizeň drobného ovoce	609
3.2.5.	Stroje na sklizeň jahod	611
3.2.6.	Stroje na sklizeň vinné révy	613

XVIII.

Stroje na čištění, třídění a posklizňovou úpravu zemědělských produktů

(doc. Ing. J. Jech, CSc.) 616

1.	Charakteristika podmínek při čištění, třídění a úpravě zemědělských produktů	616
1.1.	Všeobecné agrofyzikální vlastnosti zrnového materiálu a účel čištění	616
1.1.1.	Rozměry zrn	618
1.1.2.	Aerodynamické vlastnosti semena	620
1.1.3.	Stav povrchu semen	620
1.1.4.	Měrná a objemová hmotnost semen	621
1.1.5.	Zvláštní vlastnosti zrn	621
1.2.	Kvalita čištěného a tříděného produktu	622
2.	Přehled pracovních postupů a strojů	623
3.	Stroje na čištění a třídění	623
3.1.	Agrotechnické požadavky	624
3.2.	Rozdělení strojů na čištění a třídění	624
3.3.	Konstrukční řešení hlavních strojů pro čištění a třídění	625
3.3.1.	Čističky a předčističky	625
3.3.2.	Triéry	626
3.3.3.	Překulovače	628
3.3.4.	Závitové třídiče	629
3.3.5.	Nárazové třídiče	629
3.3.6.	Pásové vřhače	630
3.3.7.	Elektromagnetické odlučovače	631
3.3.8.	Oddělovače pracující na principu elektrického pole	631
3.3.9.	Zařízení na rozdělování semen podle lepkavosti	634
3.4.	Teoretický rozbor činnosti mechanismů na čištění a třídění	634
3.4.1.	Čištění a třídění zrnin na sítích a vzduchovým proudem	634
3.4.2.	Triéry	651
3.4.3.	Třídící a čisticí stroje využívající třecí vlastnosti	657
3.4.4.	Posklizňové linky na zpracování zrna v zemědělských podnicích	658

XIX.

Stroje a zařízení na sušení zrnin (doc. Ing. J. Jech, CSc.) 661

1.	Charakteristika podmínek při sušení	661
1.1.	Agrofyzikální vlastnosti zrnového materiálu z hlediska sušení	661
1.1.1.	Vlhkost zrnového materiálu	661
1.1.2.	Změna vlhkosti zrnového materiálu v závislosti na době sušení	662
1.1.3.	Tepelná odolnost rostlinných produktů	663
1.2.	Kvalita vysušeného produktu	665
1.3.	Způsoby sušení rostlinných produktů	666
2.	Stroje a zařízení pro sušení	667

2.1.	Rozdělení sušáren	667
2.2.	Konstrukční řešení sušáren a zařízení na sušení	669
2.2.1.	Ohřivače	669
2.2.2.	Sušárny s občasným pohybem vrstvy materiálu nebo bez pohybu materiálu	671
2.2.3.	Sušárny s dopravním zařízením pro plynulý pohyb materiálu	672
2.2.4.	Sušárny s rotačním sušicím prostorem pro plynulý pohyb materiálu.	672
2.2.5.	Sušárny s plynulým pohybem materiálu kinetickou energií sušícího prostředí	675
2.2.6.	Proudové sušárny	675
2.2.7.	Fluidní sušárny	676
2.2.8.	Sušárny s plynulým pohybem materiálu a jeho potenciální energií	677
2.2.9.	Zařízení pro aktivní provzdušňování – dosoušení zrnin.	678
2.2.10.	Méně rozšířené způsoby sušení rostlinných produktů	680
3.	Teoretický rozbor procesu sušení	683
3.1.	Základní pojmy teorie sušení	683
3.1.1.	Statika	683
3.1.2.	Kinetika	683
3.1.3.	Dynamika	683
3.1.4.	Vlhkost	684
3.1.5.	Sušicí prostředí	684
3.1.6.	Vyjádření vlhkosti materiálu	684
3.1.7.	Vlhký vzduch	685
3.1.8.	Relativní vlhkost vzduchu	686
3.1.9.	Měrná vlhkost vzduchu	686
3.1.10.	Entalpie	686
3.1.11.	Diagram $i - x$	686
3.2.	Podmínky průběhu vlhkosti a teploty vysoušených rostlinných produktů	687
3.3.	Základní sušárenské výpočty	688
3.3.1.	Vlhkost sušeného produktu	688
3.3.2.	Výkonnost sušárny	688
3.3.3.	Výkonnost v množství odpařené vody	689
3.3.4.	Výkonnost v tunoprocentech ($N_{t\%}$).	689
3.3.5.	Výpočet vzduchu potřebného k sušení	689
3.3.6.	Výpočet množství tepla potřebného k ohřátí sušícího vzduchu	690
	Literatura	691
	Česko-slovenský slovníček	694
	Věcný rejstřík	698